

การพัฒนาวัตกรรมการบริหาร **SHINE Model**

เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม
เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน

นางสาวชรินรัตน์ นันทาดี

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนเสริมขวาวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

“การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม’
เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน”

นางสาวชรินทร์ นันทาดี
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนเสริมขวาวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ชื่องานวิจัย : “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน”

ผู้วิจัย : นางสาวชรินทร์ นันทาดี รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
ปีการศึกษา : 2569

สถานศึกษา : โรงเรียนเสริมขาววิทยา สพป.ลำปาง เขต 2

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน 2) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model และ 3) ศึกษาผลการใช้นวัตกรรม SHINE Model ในการยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาคุณธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ร่วมกับการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดำเนินการ 4 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น 2) การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม 3) การตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้นวัตกรรม และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงนวัตกรรม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน จำนวน 218 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ แบบประเมินคุณภาพ SHINE Model แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียน และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และการทดสอบค่าที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ S: Shared Moral Vision การร่วมสร้างวิสัยทัศน์คุณธรรม, H: Heart of Participation หัวใจแห่งการมีส่วนร่วม, I: Individual Growth การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง, N: Networked Teamwork เครือข่ายและการทำงานเป็นทีม และ E: Ethical Excellence & Evaluation ความเป็นเลิศด้านคุณธรรมและการประเมินผล โดยใช้วงจร PDCA เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26 ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.80–1.00 มีค่าเฉลี่ย 0.90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณธรรมทั้งฉบับเท่ากับ 0.806 3) ระดับคุณธรรมของผู้เรียนหลังการใช้นวัตกรรมสูงกว่าก่อนการใช้นวัตกรรม โดยคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มจาก 3.06 เป็น 3.56 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 17.10, p < .001$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพอเพียงเพิ่มจาก 2.97 เป็น 3.50 ความรับผิดชอบเพิ่มจาก 3.07 เป็น 3.54 และอุดมการณ์คุณธรรมเพิ่มจาก 3.14 เป็น 3.64 4) นักเรียนที่มีคุณธรรมระดับ ดีขึ้นไป เพิ่มจาก

83 คน คิดเป็นร้อยละ 38.07 ก่อนดำเนินการ เป็น 176 คน คิดเป็นร้อยละ 80.73 หลังดำเนินการ เพิ่มขึ้น 42.66 จุดร้อยละ และสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ร้อยละ 80

สรุปได้ว่า SHINE Model เป็นนวัตกรรมการบริหารที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการประเมินเพื่อพัฒนา ส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรมสูงขึ้น และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

คำสำคัญ: นวัตกรรมการบริหาร, SHINE Model, โรงเรียนคุณธรรม, คุณธรรมของผู้เรียน, ความพอเพียง, ความรับผิดชอบ, อุดมการณ์คุณธรรม

ABSTRACT

The research entitled “Development of SHINE Model Management Innovation: ‘Shining Goodness Together to Develop Good Citizens for Society’ to Enhance Students’ Morality” aimed to: 1) study the current conditions, problems, and needs for developing students’ morality; 2) develop and examine the quality of the SHINE Model management innovation; and 3) investigate the effects of implementing the SHINE Model on enhancing students’ morality. The study focused on three target moral dimensions: sufficiency, responsibility, and moral ideology.

The research employed a Research and Development (R&D) approach integrated with Mixed Methods Research and was conducted in four phases: 1) studying current conditions, problems, and needs; 2) designing and developing the innovation; 3) validating and implementing the innovation; and 4) evaluating and refining the innovation. The target group consisted of 218 students, while five experts participated in validating the quality of the innovation and research instruments. The research instruments included a questionnaire on current conditions, problems, and needs; an assessment form for the quality of the SHINE Model; a student moral behavior assessment; and a semi-structured interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Index of Item-Objective Congruence (IOC), Cronbach’s alpha coefficient, and the paired-samples t-test. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that 1) the SHINE Model consisted of five components: S: Shared Moral Vision, H: Heart of Participation, I: Individual Growth, N: Networked Teamwork, and E: Ethical Excellence & Evaluation. The PDCA cycle was employed as a continuous management and improvement mechanism. 2) The overall quality of the SHINE Model as evaluated by the experts was at the highest level, with a mean of 4.70 and a standard deviation of 0.26. The IOC values of the research instruments ranged from 0.80 to 1.00, with an overall mean of 0.90, while the overall Cronbach’s alpha coefficient of the moral behavior assessment was 0.806. 3) Students’ overall moral scores after implementation were higher than those before implementation, increasing

from 3.06 to 3.56, with a statistically significant difference at the .05 level ($t = 17.10$, $p < .001$). By dimension, the mean score for sufficiency increased from 2.97 to 3.50, responsibility increased from 3.07 to 3.54, and moral ideology increased from 3.14 to 3.64. 4) The number of students achieving the good or higher moral level increased from 83 students (38.07%) before implementation to 176 students (80.73%) after implementation, representing an increase of 42.66 percentage points and exceeding the predetermined success criterion of 80%.

In conclusion, the SHINE Model is an appropriate management innovation that can be systematically applied to enhance students' morality. The model emphasizes shared moral vision, participation, individual moral development, teamwork, and evaluation for continuous improvement. Its implementation resulted in improved students' behaviors in sufficiency, responsibility, and moral ideology, contributing to the development of a sustainable moral culture within the school.

Keywords: Management Innovation, SHINE Model, Moral School, Students' Morality, Sufficiency, Responsibility, Moral Ideology

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกันสร้างคนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน” จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นคุณธรรมด้านความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม ผ่านการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการประเมินเพื่อพัฒนา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน และสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

นางสาวชรินทร์ นันทาดี
ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1: บทนำ (Introduction)	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 ตัวแปรที่ศึกษา	4
1.7 ขอบเขตด้านการดำเนินงาน	5
1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 นโยบายและกรอบการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	10
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพอเพียง	10
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ	10
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์คุณธรรม	11
2.6 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา	11
2.7 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม	12
2.8 แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล	12
2.9 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura	12
2.10 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg	13
2.11 แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ	13
2.12 แนวคิดการทำงานเป็นทีมและเครือข่าย	13

2.13 แนวคิดวงจร PDCA	13
2.14 แนวคิดการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน	14
2.15 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา	14
2.16 แนวคิดและองค์ประกอบของ SHINE Model	14
2.17 ความสัมพันธ์ระหว่าง SHINE Model กับคุณธรรมเป้าหมาย	15
2.18 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
2.19 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
2.20 กรอบแนวทางการวิจัยที่สังเคราะห์จากบทที่ 2	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
3.1 รูปแบบการวิจัย	20
3.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	21
3.3 ตัวแปรที่ศึกษา	21
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	21
3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	22
3.6 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยค่า IOC	22
3.7 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	24
3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
3.9 การให้คะแนนแบบประเมิน	25
3.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	26
3.11 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่าง	26
3.12 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมในรูปแบบความถี่และร้อยละ	26
3.13 ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณธรรมก่อนและหลังดำเนินงาน	28
3.14 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ	28
3.15 การวิเคราะห์กรณีใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test	29
3.16 เกณฑ์ความสำเร็จของนวัตกรรม	29
3.17 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย	29
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
4.1 ผลการตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม SHINE Model	30
4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	31

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย	32
4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน	32
4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงาน	33
4.6 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน	33
4.7 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมในรูปแบบความถี่และร้อยละ	34
4.8 ผลการเปลี่ยนแปลงระดับคุณธรรมของผู้เรียน	35
4.9 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณธรรมรายด้าน	35
4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	36
4.11 ผลการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบ SHINE Model	36
4.12 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	39
5.1 สรุปผลการวิจัย	39
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	41
5.3 ข้อค้นพบจากการวิจัย	43
5.4 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	43
5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	44
5.6 บทสรุปเชิงโมเดลของการวิจัย	45
5.7 สรุปภาพรวมของผลการวิจัย	46
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	48
SINE Model	49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม โดยมีเป้าหมายมิใช่เพียงการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต กำหนดเป้าหมายให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น และได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568–2569 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน การจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทและศักยภาพของผู้เรียน ตลอดจนการสร้างร่วมมือในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาคุณธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยมุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ภายใต้กรอบคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม กรอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มิใช่จำกัดอยู่เฉพาะการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราว แต่ควรเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการ การเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติจริง

ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารโรงเรียนคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การวางแผน การสร้างความเข้าใจ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ การติดตามผล และการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พบว่า รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลควรประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ โดยผลการทดลองใช้รูปแบบสามารถยกระดับผลการดำเนินงานจากระดับพอใช้ไปสู่ระดับดีมากได้

นอกจากนี้ งานวิจัยด้านการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในยุคดิจิทัลยังพบว่า กระบวนการสำคัญ ประกอบด้วย การเตรียมการ การกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย การดำเนินการพัฒนา และการประเมินผล โดยการพัฒนาแบบที่เป็นระบบสามารถส่งผลต่อคุณธรรมอัตลักษณ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ ขณะเดียวกัน งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน พบว่า การ

วางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และจิตสาธารณะของผู้เรียนได้

จากบริบทของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมผ่านกิจกรรมและโครงการที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมเด็กดีศรีเสริมขวา กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์ กิจกรรมเวรประจำวันเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม 1 ห้องเรียน 1 โครงการคุณธรรม และกิจกรรมจิตอาสาสะอาดตา รวมทั้งมีการบูรณาการคุณธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในลักษณะกิจกรรมที่มีอยู่เดิมยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้เชื่อมโยงกันเป็นระบบบริหารเดียวกัน มีเป้าหมายชัดเจน มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง และสามารถสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาคุณธรรมที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จึงกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย 3 ด้าน ได้แก่ **ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม** โดยความพอเพียงมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รู้จักประมาณตน และสามารถดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ความรับผิดชอบมุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ รับผิดชอบต่องานและส่วนรวม ส่วนอุดมการณ์คุณธรรมมุ่งให้ผู้เรียนยึดมั่นในการทำความดี มีจิตสาธารณะ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องกับกรอบคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนา “**นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : เปรื่องประกายความดีร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม**” ขึ้น โดยออกแบบให้เป็นนวัตกรรมการบริหารที่เชื่อมโยงวิสัยทัศน์คุณธรรม การมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการประเมินพัฒนาเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

S – Shared Moral Vision : วิสัยทัศน์คุณธรรมร่วม

H – Heart of Participation : หัวใจแห่งการมีส่วนร่วม

I – Individual Growth : การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

N – Networked Teamwork : เครือข่ายการทำงานเป็นทีม

E – Ethical Excellence & Evaluation : ความเป็นเลิศทางจริยธรรมและการประเมินพัฒนา

โดย SHINE Model มุ่งให้การพัฒนาคุณธรรมเริ่มจากการมีเป้าหมายร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม พัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เชื่อมโยงการทำงานเป็นทีม และใช้การประเมินกับข้อมูลจริงเพื่อพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างของ SHINE Model ที่กำหนดให้ S เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วม H เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ I เป็นการพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล N เป็นการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และ E เป็นการประเมิน สะท้อนผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model และศึกษาผลของการนำนวัตกรรมไปใช้ในการยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นคุณธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม เพื่อให้เกิดระบบบริหารจัดการคุณธรรมที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริง และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมความดีของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

1.2 คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียนเป็นอย่างไร
2. นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ควรมียุทธศาสตร์ประกอบ หลักการ และกระบวนการดำเนินงานอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
3. ผลการใช้นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model สามารถยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนด้านความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรมได้หรือไม่
4. ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model อยู่ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียน
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน
3. เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ที่มีต่อคุณธรรมของผู้เรียนด้านความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการใช้นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ผู้เรียนมีคุณธรรมด้านความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรมสูงกว่าก่อนการใช้นวัตกรรม
2. หลังการใช้นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ผู้เรียนมีพฤติกรรมคุณธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดในระดับดีขึ้นในสัดส่วนที่สูงขึ้น
3. นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ต่อการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนา นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model โดยครอบคลุมแนวคิดสำคัญ ได้แก่

1. แนวคิดการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดโรงเรียนคุณธรรม
3. แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

5. แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
6. แนวคิดการทำงานเป็นทีมและเครือข่าย
7. แนวคิดการประเมินและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
8. แนวคิดและองค์ประกอบของ SHINE Model

1.5.2 ขอบเขตด้านคุณธรรมเป้าหมาย

กำหนดคุณธรรมเป้าหมาย 3 ด้าน ได้แก่

1) ความพอเพียง

พฤติกรรมที่สะท้อนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด อดออม รู้จักประมาณตน และพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสม

2) ความรับผิดชอบ

พฤติกรรมที่สะท้อนการปฏิบัติหน้าที่ การรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย การรักษาเวลา การดูแลทรัพย์สินและสภาพแวดล้อม และการรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3) อุดมการณ์คุณธรรม

พฤติกรรมที่สะท้อนการยึดมั่นในความดี การเสียสละ การมีจิตสาธารณะ การช่วยเหลือผู้อื่น และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

1.5.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการดำเนินงานตามนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายตามระยะของการวิจัยและความเหมาะสมของเครื่องมือ

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรม ตั้งแต่การศึกษาบริบทและความต้องการ การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การตรวจสอบคุณภาพ การทดลองใช้ และการประเมินผล

1.6 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model

ประกอบด้วย

S = Shared Moral Vision

H = Heart of Participation

I = Individual Growth

N = Networked Teamwork

E = Ethical Excellence & Evaluation

ตัวแปรตาม

คุณธรรมของผู้เรียน 3 ด้าน

1. ความพอเพียง
2. ความรับผิดชอบ
3. อุดมการณ์คุณธรรม

1.7 ขอบเขตด้านการดำเนินงาน

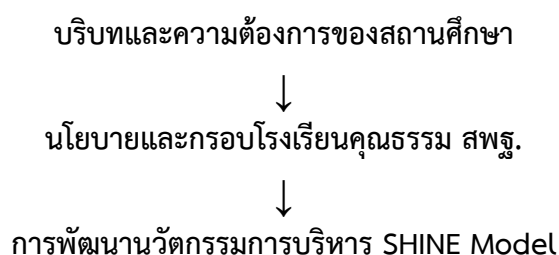
นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model เชื่อมโยงกับกิจกรรมและโครงการคุณธรรมที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่แล้ว โดยนำมาจัดระบบภายใต้เป้าหมายคุณธรรมเดียวกัน เช่น

1. โครงการหนุนน้อยปฐมวัยบำเพ็ญประโยชน์แยกขยะ
2. โครงการหนุนน้อยทำความดีมีน้ำใจ
3. โครงการหนุนน้อยยิ้มง่าย ไหว้สวย
4. โครงการห้องเรียนสะอาด ปราศจากขยะ
5. โครงการคุณธรรมนำชีวิต รับผิดชอบต่อหน้าที่
6. โครงการรองเท้าจัดวาง ก้าวอย่างเป็นระเบียบ
7. โครงการกล่องความดีไม่มีข้อแม้
8. โครงการมือน้อยจิตอาสา พัฒนาห้องเรียนน่าอยู่
9. โครงการวันละบาท
10. โครงการเวลาเป็นเรื่องสำคัญ
11. โครงการจิตอาสา ร่วมกันคัดแยกขยะ
12. โครงการอยากมีเกรดดี แคร่รับผิดชอบ

กิจกรรมดังกล่าวนี้ได้ดำเนินการแยกส่วน แต่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับ SHINE Model เพื่อให้เกิดกระบวนการบริหารที่มีเป้าหมายเดียวกัน มีการปฏิบัติจริง ติดตามผล และนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา

1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดโดยสังเคราะห์แนวคิดการบริหารโรงเรียนคุณธรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การทำงานเป็นทีม และการประเมินเพื่อพัฒนา ร่วมกับบริบทของสถานศึกษา แล้วพัฒนาเป็นนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model

ในการดำเนินงาน SHINE Model ใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาเป็นกลไกสนับสนุนการบริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้อมูลจากการปฏิบัติจริงถูกนำกลับมาใช้ในการปรับปรุงนวัตกรรม

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.9.1 นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model

หมายถึง รูปแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นกลไกในการส่งเสริมและยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ S – Shared Moral Vision, H – Heart

of Participation, I – Individual Growth, N – Networked Teamwork และ E – Ethical Excellence & Evaluation

1.9.2 Shared Moral Vision

หมายถึง การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทิศทางด้านคุณธรรมของสถานศึกษาให้ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีความเข้าใจและมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

1.9.3 Heart of Participation

หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ลงมือปฏิบัติ รับผิดชอบ และสะท้อนผลการดำเนินงานด้านคุณธรรม

1.9.4 Individual Growth

หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักรู้และพัฒนาคุณธรรมของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้ การปฏิบัติจริง การสะท้อนคิด และการปรับปรุงพฤติกรรม

1.9.5 Networked Teamwork

หมายถึง การประสานความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของบุคลากรและผู้เรียน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการคุณธรรมให้บรรลุเป้าหมาย

1.9.6 Ethical Excellence & Evaluation

หมายถึง การติดตาม ประเมินผล สะท้อนผล ถอดบทเรียน และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.9.7 คุณธรรมของผู้เรียน

หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่แสดงออกผ่านการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยในการวิจัยนี้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

1.9.8 ความพอเพียง

หมายถึง การที่ผู้เรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด อดออม รู้จักประมาณตน และพึงพาตนเองตามความเหมาะสม

1.9.9 ความรับผิดชอบ

หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ตรงต่อเวลา ดูแลรักษาสินของและสถานที่ และรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

1.9.10 อุดมการณ์คุณธรรม

หมายถึง การที่ผู้เรียนยึดมั่นในการทำความดี มีจิตสาธารณะ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

1.9.11 การยกระดับคุณธรรม

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนในทิศทางที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนการประเมินพฤติกรรมคุณธรรม หลักฐานการปฏิบัติจริง และข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องก่อนและหลังการดำเนินงาน

1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนที่มีความเป็นระบบและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
2. ได้ นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมและเชื่อมโยงกับกิจกรรมและโครงการคุณธรรมที่มีอยู่เดิม
3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมด้านความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรมผ่านการปฏิบัติจริง
4. ครูและบุคลากรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน
5. สถานศึกษามีระบบติดตาม ประเมินผล และใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
6. ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือขยายผลในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในบริบทอื่นได้

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน โดยกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม นวัตกรรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ Shared Moral Vision, Heart of Participation, Individual Growth, Networked Teamwork และ Ethical Excellence & Evaluation โดยมุ่งเชื่อมโยงการบริหาร การมีส่วนร่วม การพัฒนารายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการประเมินเพื่อพัฒนาเข้าด้วยกัน

แนวทางดังกล่าวทำให้ SHINE Model มีลักษณะเป็น “ระบบบริหาร” มากกว่าการเป็นกิจกรรมหนึ่งกิจกรรม โดยมีเป้าหมายปลายทางคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนและการสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกันสร้างคนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดและพัฒนานวัตกรรม โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นหัวข้อต่อไปนี้

2.1 นโยบายและกรอบการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน

2.1.1 ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต กำหนดเป้าหมายให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น และได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

แนวคิดดังกล่าวสะท้อนว่า การพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ไม่แยกความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิตออกจากกัน การบริหารสถานศึกษาจึงควรสร้างระบบที่ทำให้คุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2.1.2 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568–2569 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัย การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน การพัฒนาทักษะที่ใช้ในชีวิตจริง และการสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา การพัฒนานวัตกรรม

SHINE Model จึงมุ่งให้คุณธรรมไม่ได้อยู่เฉพาะในกิจกรรมพิเศษ แต่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

2.1.3 โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดกรอบคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่

1. ความพอเพียง
2. ความกตัญญู
3. ความซื่อสัตย์สุจริต
4. ความรับผิดชอบ
5. อุทิศการณคุณธรรม

โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เลือก ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุทิศการณคุณธรรม เป็นคุณธรรมเป้าหมาย เนื่องจากเป็นประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่สังเกตได้ในชีวิตประจำวันและกิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่ เช่น การใช้ทรัพยากร การรับผิดชอบต่อหน้าที่ การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา การช่วยเหลือผู้อื่น และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมหมายถึง คุณลักษณะภายในที่ทำให้บุคคลตระหนักถึงสิ่งที่ดีและเหมาะสม และนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ขณะที่จริยธรรมเกี่ยวข้องกับหลักการหรือแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมยอมรับการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนจึงไม่ควรพิจารณาเฉพาะการที่ผู้เรียน “รู้ว่าความดีคืออะไร” แต่ต้องพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติจริงหรือไม่

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับ **พฤติกรรมที่ปรากฏจริง** เป็นหลักฐานสำคัญของการยกระดับคุณธรรม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพอเพียง

ความพอเพียงเป็นคุณธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล รู้จักประมาณตน ใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีเหตุผล และเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง

ในบริบทของผู้เรียน สามารถแสดงออกผ่านพฤติกรรม เช่น

- ใช้สิ่งของและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- ประหยัดน้ำและไฟฟ้า
- รู้จักการออม
- ใช้สิ่งของอย่างรู้คุณค่า
- ไม่ฟุ่มเฟือย
- สามารถพึ่งพาตนเองตามวัย

ดังนั้น กิจกรรม เช่น โครงการวันละบาท การคัดแยกขยะ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาเป็นพื้นที่สำหรับการฝึกคุณธรรมด้านความพอเพียงได้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่แสดงถึงการตระหนักในหน้าที่และพร้อมปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม โดยไม่หลีกเลี่ยงภาระที่ได้รับมอบหมาย

สำหรับผู้เรียน ความรับผิดชอบสามารถพิจารณาจากพฤติกรรม เช่น

1. มาเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา
2. ส่งงานตามกำหนด
3. ปฏิบัติหน้าที่ที่มอบหมายเป็นประจำ
4. ดูแลความสะอาดของห้องเรียน
5. เก็บรักษาของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม
6. ปฏิบัติตามข้อตกลง
7. รับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตนเอง

งานวิจัยกรณีโรงเรียนบ้านนาแมดพบว่า ปัญหาคุณธรรมของนักเรียนบางส่วนเกี่ยวข้องกับการหลีกเลี่ยงงาน การไม่ส่งการบ้าน การไม่เก็บขยะ และการขาดความรับผิดชอบหน้าที่ จึงใช้โครงการคุณธรรม กิจกรรมพี่แกนนำ การบูรณาการคุณธรรมในการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมเป็นแนวทางแก้ไขข้อค้นพบดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดของ SHINE Model ที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมผ่าน **การลงมือปฏิบัติจริง** มากกว่าการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์คุณธรรม

อุดมการณ์คุณธรรมหมายถึง การยึดมั่นในความดีและนำหลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวม
พฤติกรรมที่สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ ได้แก่

- มีจิตอาสา
- ช่วยเหลือผู้อื่น
- เสียสละ
- แบ่งปัน
- ดูแลทรัพย์สินส่วนรวม
- รักษาสิ่งแวดล้อม
- ทำความดีแม้ไม่มีผู้ควบคุม
- คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

การพัฒนาอุดมการณ์คุณธรรมจึงควรเน้นการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ “เลือกทำความดี” และ “ลงมือทำความดี” จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง

2.6 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ สามารถนำไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนควรประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมาย
2. การวางแผน
3. การจัดระบบงาน
4. การมอบหมายหน้าที่
5. การสร้างการมีส่วนร่วม
6. การดำเนินงาน
7. การกำกับติดตาม
8. การประเมินผล

9. การปรับปรุงและพัฒนา

ดังนั้น SHINE Model จึงถูกออกแบบให้ทำหน้าที่เป็น **กรอบการบริหาร** ที่นำองค์ประกอบเหล่านี้มาบูรณาการกับการพัฒนาคุณธรรม

2.7 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในกระบวนการบริหาร ตั้งแต่การคิด การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล แนวคิดดังกล่าวมีความสำคัญต่อโรงเรียนคุณธรรม เพราะคุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการสั่งการของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนและบุคลากรเห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมความดีแนวคิดนี้ปรากฏชัดในองค์ประกอบ H – **Heart of Participation** ของ SHINE Model ซึ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ

2.8 แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล

ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐาน ประสบการณ์ ความพร้อม และพัฒนาการที่แตกต่างกัน การพัฒนาคุณธรรมจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล องค์ประกอบ I – **Individual Growth** ของ SHINE Model จึงมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการ **รู้ → เข้าใจ → ลงมือทำ → สะท้อนคิด → ปรับปรุง → เกิดเป็นนิสัย**

แนวคิดดังกล่าวทำให้การพัฒนาคุณธรรมไม่หยุดอยู่ที่การจัดกิจกรรม แต่เน้นการเปลี่ยนแปลงภายในและพฤติกรรมของผู้เรียน

2.9 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura

Bandura อธิบายว่า บุคคลสามารถเรียนรู้พฤติกรรมจากการสังเกตแบบอย่าง การเลียนแบบ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อโรงเรียนคุณธรรม เพราะผู้เรียนเรียนรู้คุณธรรมจาก

- ผู้บริหารที่เป็นแบบอย่าง
- ครูที่เป็นแบบอย่าง
- เพื่อน
- กิจกรรมประจำวัน
- กติกาของโรงเรียน
- สภาพแวดล้อม
- การเสริมแรงทางบวก

ดังนั้น การสร้างโรงเรียนคุณธรรมจึงต้องพัฒนาทั้ง “คน” และ “สิ่งแวดล้อม” ไปพร้อมกัน

2.10 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

Kohlberg เสนอว่า การพัฒนาคุณธรรมของบุคคลมีความก้าวหน้าตามระดับของการให้เหตุผลทางจริยธรรม จากการทำดีเพราะกลัวการลงโทษหรือหวังผลตอบแทน ไปสู่การปฏิบัติตามหลักการและค่านิยมที่บุคคลยอมรับด้วยตนเอง

แนวคิดดังกล่าวสนับสนุนการดำเนินงาน SHINE Model ที่ไม่มุ่งให้ผู้เรียนทำความดีเพราะรางวัลเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสร้างความเข้าใจ เหตุผล และความตระหนักถึงคุณค่าของการทำความดี ดังนั้น การประเมินผลจึงควรพิจารณาทั้งพฤติกรรมและกระบวนการสะท้อนคิดของผู้เรียน

2.11 แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้คุณธรรมมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนมีโอกาสนำคุณธรรมไปใช้ในสถานการณ์จริง เช่น การทำเวร การแยกขยะ การช่วยเหลือเพื่อน การทำงานกลุ่ม การออม และการทำกิจกรรมจิตอาสา

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการดำเนินงานของ SHINE Model ที่ใช้กิจกรรมและโครงการคุณธรรมเป็นพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

2.12 แนวคิดการทำงานเป็นทีมและเครือข่าย

การสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน เนื่องจากคุณธรรมของผู้เรียนไม่ได้เกิดจากห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ได้รับอิทธิพลจากครู เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน องค์กรประกอบ N – Networked Teamwork จึงมุ่งสร้างระบบการทำงานร่วมกัน โดยเชื่อมโยง

ผู้บริหาร → ครู → ผู้เรียน → ผู้ปกครอง/ชุมชน เพื่อสนับสนุนให้คุณธรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรมอย่างยั่งยืนยังพบว่า “กระบวนการบริหาร” และ “การมีส่วนร่วม” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

2.13 แนวคิดวงจร PDCA

การดำเนินงาน SHINE Model ใช้แนวคิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถเชื่อมโยงกับวงจร PDCA ได้แก่

- P – Plan ร่วมกันวิเคราะห์บริบท กำหนดปัญหา คุณธรรมเป้าหมาย และแผนดำเนินงาน
- D – Do ดำเนินกิจกรรมและโครงการคุณธรรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง
- C – Check ติดตาม ประเมินผล สังเกตพฤติกรรม และรวบรวมข้อมูล
- A – Act สะท้อนผล ปรับปรุง พัฒนา และขยายผล

ใน SHINE Model ส่วนของ E – Ethical Excellence & Evaluation มีหน้าที่สำคัญในการประเมิน สะท้อนผล ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ SHINE คือ “นวัตกรรมการบริหาร” ส่วน PDCA คือ “กลไกการขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งทำให้ทั้งสองส่วนไม่ทับซ้อนกัน

2.14 แนวคิดการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน

การประเมินคุณธรรมควรใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง เพื่อให้สามารถสะท้อนพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน เช่น

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินตนเอง
3. แบบประเมินโดยครู
4. หลักฐานการปฏิบัติงาน
5. ผลงานโครงการคุณธรรม
6. บันทึกความดี
7. การสะท้อนคิด
8. การสัมภาษณ์

ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับ “พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง” มากกว่าการวัดเพียงความรู้หรือการเข้าร่วมกิจกรรม

2.15 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา

นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ หรือรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพ หรือยกระดับผลลัพธ์ทางการศึกษา

นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model มีลักษณะสำคัญ ได้แก่

1. มีปัญหาและความต้องการเป็นฐาน
2. มีแนวคิดและทฤษฎีรองรับ
3. มีองค์ประกอบที่ชัดเจน
4. มีกระบวนการดำเนินงาน
5. สามารถนำไปปฏิบัติจริง
6. มีการประเมินผล
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้
8. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น

2.16 แนวคิดและองค์ประกอบของ SHINE Model

SHINE Model ได้รับการออกแบบให้เป็นนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

S – Shared Moral Vision วิสัยทัศน์คุณธรรมร่วม

เป็นจุดเริ่มต้นของการบริหาร โดยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น

หลักสำคัญ : “เป้าหมายเดียวกัน → ทิศทางเดียวกัน → ลงมือไปด้วยกัน”

H – Heart of Participation หัวใจแห่งการมีส่วนร่วม

เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ดำเนินงาน และรับผิดชอบ

หลักสำคัญ : “ร่วมคิด → ร่วมทำ → ร่วมรับผิดชอบ”

I – Individual Growth การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการรู้คุณธรรมไปสู่การปฏิบัติและการสร้างนิสัย

หลักสำคัญ : “รู้ → ทำ → สะท้อน → พัฒนา”

N – Networked Teamwork เครือข่ายการทำงานเป็นทีม

สร้างระบบการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษาและเชื่อมโยงกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน

หลักสำคัญ : “ทีมเข้มแข็ง → พลังร่วม → เป้าหมายเดียวกัน”

E – Ethical Excellence & Evaluation ความเป็นเลิศทางจริยธรรมและการประเมินพัฒนา

ติดตาม ประเมินผล สะท้อนผล ถอดบทเรียน และนำข้อมูลไปใช้พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

หลักสำคัญ : “ประเมิน → สะท้อน → ปรับปรุง → ยกย่อง”

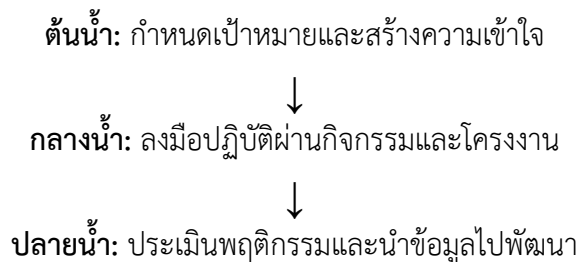
โครงสร้างดังกล่าวสอดคล้องกับแบบจำลอง SHINE ที่พัฒนาขึ้น โดย S เน้นวิสัยทัศน์คุณธรรมร่วม H เน้นการมีส่วนร่วม I เน้นการพัฒนารายบุคคล N เน้นการทำงานเป็นทีม และ E เน้นการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.17 ความสัมพันธ์ระหว่าง SHINE Model กับคุณธรรมเป้าหมาย

SHINE Model ไม่ได้เป็นกิจกรรมคุณธรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แต่เป็น “ระบบบริหาร” ที่นำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ มาขับเคลื่อนให้มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

SHINE	กลไกการบริหาร	คุณธรรมที่ส่งเสริม
S	กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย	ทั้ง 3 ด้าน
H	การมีส่วนร่วม	ความรับผิดชอบต่อสังคม / อดทนอดกลั้น
I	พัฒนาผู้เรียนรายบุคคล	ทั้ง 3 ด้าน
N	ทำงานเป็นทีมและเครือข่าย	ความรับผิดชอบต่อสังคม / อดทนอดกลั้น
E	ประเมิน สะท้อน และพัฒนา	ทั้ง 3 ด้าน

ดังนั้น SHINE จึงมีลักษณะเป็น ระบบต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ กล่าวคือ

2.18 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.18.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล” เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน พัฒนารูปแบบ ทดลองใช้ และประเมินรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ แนวทางการประเมิน และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ และผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ในประเด็นที่ว่า การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมควรมีลักษณะเป็น “รูปแบบการบริหารที่เป็นระบบ” มากกว่าการจัดกิจกรรมแบบแยกส่วน

2.18.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในยุคดิจิทัล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในยุคดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน” พบว่าองค์ประกอบสำคัญของการบริหารประกอบด้วย การเตรียมการ การกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย การดำเนินการพัฒนา และการประเมินผล และเมื่อทดลองใช้รูปแบบพบว่าผลลัพธ์ด้านคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมีแนวโน้มดีขึ้น

งานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ SHINE Model ในด้านการกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน และการประเมินผล

2.18.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมโดยการมีส่วนร่วม

งานวิจัยกรณีโรงเรียนบ้านนาแมดใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการผ่านขั้นวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล จำนวน 2 วนรอบ ผลการดำเนินงานใช้โครงงานคุณธรรม กิจกรรมพี่แกนนำ การสอดแทรกคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณธรรมต้องอาศัยการปฏิบัติจริงและการติดตามอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยนี้มีความสอดคล้องโดยตรงกับองค์ประกอบ H และ E ของ SHINE Model

2.18.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรมอย่างยั่งยืน

งานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมอย่างยั่งยืน พบว่าองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ได้แก่ กระบวนการบริหาร การมีส่วนร่วม หลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่และบรรยากาศ

การบูรณาการ วัฒนธรรมองค์กรและค่านิยมร่วม นโยบาย และองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยกระบวนการบริหาร และการมีส่วนร่วมมีความสำคัญในระดับสูง

ข้อค้นพบดังกล่าวสนับสนุนการออกแบบ SHINE Model ที่ให้ความสำคัญกับการบริหาร การมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคคล การทำงานเป็นทีม และการสร้างวัฒนธรรมคุณธรรม

2.19 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การบริหารต้องมีเป้าหมายชัดเจน

การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจำเป็นต้องเริ่มจากการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมที่ต้องการอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่ S – Shared Moral Vision

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญ

การสร้างคุณธรรมไม่สามารถดำเนินการโดยผู้บริหารเพียงคนเดียว ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม จึงนำไปสู่ H – Heart of Participation

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาต้องเกิดกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน การพัฒนาจึงต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงนำไปสู่ I – Individual Growth

ประเด็นที่ 4 การทำงานเป็นทีมช่วยสร้างความต่อเนื่อง

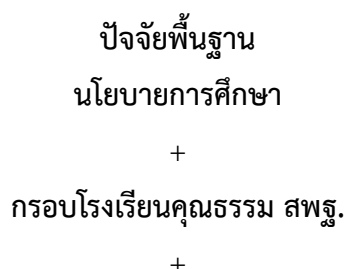
คุณธรรมต้องได้รับการส่งเสริมจากหลายบริบท ทั้งห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน จึงนำไปสู่ N – Networked Teamwork

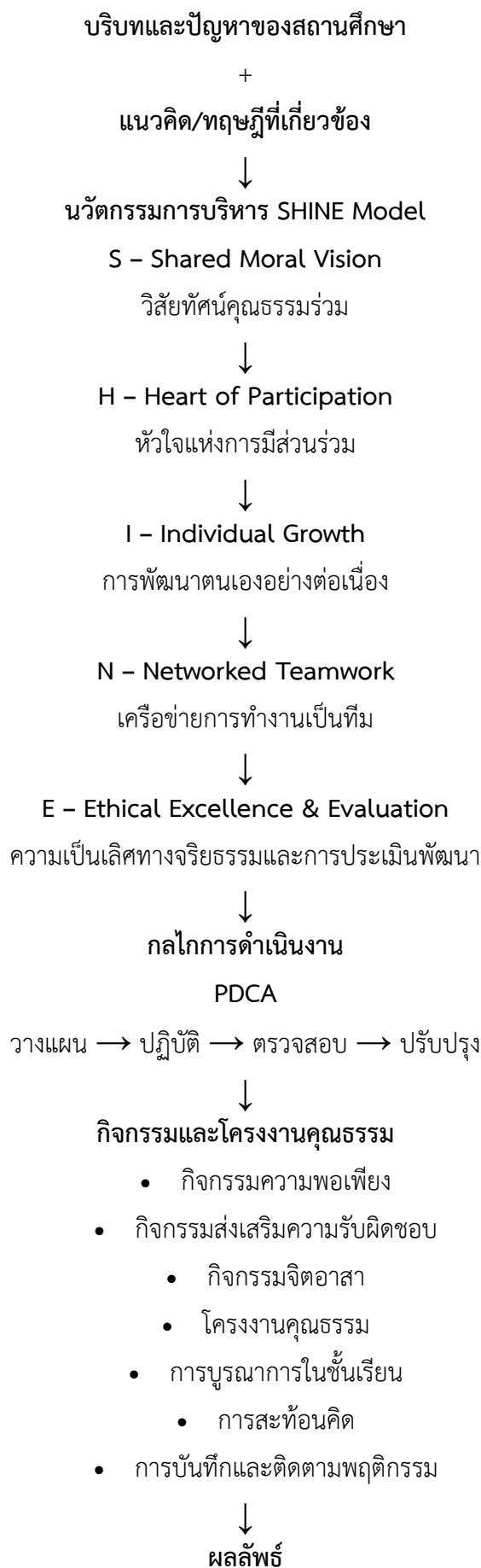
ประเด็นที่ 5 ต้องมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาคุณธรรมต้องมีข้อมูลและหลักฐานเพื่อสะท้อนความก้าวหน้า จึงนำไปสู่ E – Ethical Excellence & Evaluation จากการสังเคราะห์ดังกล่าวจึงเกิดเป็นโครงสร้าง $S \rightarrow H \rightarrow I \rightarrow N \rightarrow E$ ซึ่งนำไปสู่ การบริหารที่เป็นระบบ $\rightarrow$ การปฏิบัติจริง $\rightarrow$ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม $\rightarrow$ การยกระดับคุณธรรม $\rightarrow$ วัฒนธรรมคุณธรรมที่ยั่งยืน

2.20 กรอบแนวคิดการวิจัยที่สังเคราะห์จากบทที่ 2

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน

1. ความพอเพียง
2. ความรับผิดชอบ
3. อุดมการณ์คุณธรรม

ผลลัพธ์ระยะยาว

เกิดวัฒนธรรมคุณธรรมของสถานศึกษา

และผู้เรียนสามารถนำคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและสังคม

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การมีส่วนร่วม การพัฒนารายบุคคล การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติจริง และการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กรอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้ความสำคัญกับคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรมเป็นคุณธรรมเป้าหมายให้สอดคล้องกับบริบทและกิจกรรมของสถานศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้าง คนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ที่มุ่งส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และ อุดมการณ์คุณธรรม โดยดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
2. การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม SHINE Model
3. การตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้นวัตกรรม
4. การประเมินผลและปรับปรุงนวัตกรรม

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยประยุกต์ใช้ กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและกระบวนการบริหารจัดการ การดำเนินงานใช้กระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวคิด PDCA โดยเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของ SHINE Model ดังนี้

กระบวนการ	SHINE Model	แนวทางดำเนินงาน
Plan	S – Shared Moral Vision	ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายคุณธรรม
Do	H – Heart of Participation	ส่งเสริมการมีส่วนร่วม
Do	I – Individual Growth	พัฒนาคุณธรรมรายบุคคล
Do	N – Networked Teamwork	ทำงานเป็นทีมและสร้างเครือข่าย
Check	E – Ethical Excellence & Evaluation	ประเมินผลและติดตามพฤติกรรม
Act	E → S	นำผลประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากรอบใหม่

ดังนั้น SHINE Model จึงเป็นนวัตกรรมหลักในการบริหาร ส่วน PDCA เป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเสริมขวาวิทยา จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากร

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมและเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา การวิจัย การพัฒนาคุณธรรม หรือการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.3.1 ตัวแปรต้น

นวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ประกอบด้วย

- S = Shared Moral Vision
- H = Heart of Participation
- I = Individual Growth
- N = Networked Teamwork
- E = Ethical Excellence & Evaluation

3.3.2 ตัวแปรตาม

ระดับคุณธรรมของผู้เรียน 3 ด้าน ได้แก่

1. ความพอเพียง
2. ความรับผิดชอบ
3. อุทิศการณคุณธรรม

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 4 ประเภท ดังนี้

3.4.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการคุณธรรมของสถานศึกษา

3.4.2 แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model

เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินใน 5 ด้าน ได้แก่

1. ความถูกต้อง
2. ความเหมาะสม
3. ความเป็นไปได้
4. ความเป็นประโยชน์
5. ความสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

3.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียน

เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ ดังนี้

ด้านคุณธรรม	จำนวนข้อ
ความพอเพียง	10
ความรับผิดชอบ	10
อุดมการณ์คุณธรรม	10
รวม	30

3.4.4 แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง

ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนผลการใช้ SHINE Model จุดเด่น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดและตัวชี้วัด
3. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์
4. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน
5. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่า IOC
6. ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ
7. ทดลองใช้เครื่องมือ
8. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
9. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3.6 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยค่า IOC

ผู้วิจัยนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยกำหนดคะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้อง

กำหนดเกณฑ์การยอมรับค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตารางที่ 3.1 ผลการตรวจสอบค่า IOC ของแบบประเมินคุณธรรม

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1	1.00	ผ่าน
2	0.80	ผ่าน
3	1.00	ผ่าน
4	0.80	ผ่าน
5	1.00	ผ่าน
6	0.80	ผ่าน
7	1.00	ผ่าน
8	0.80	ผ่าน
9	1.00	ผ่าน
10	0.80	ผ่าน
11	1.00	ผ่าน
12	0.80	ผ่าน
13	1.00	ผ่าน
14	0.80	ผ่าน
15	1.00	ผ่าน
16	0.80	ผ่าน
17	1.00	ผ่าน
18	0.80	ผ่าน
19	1.00	ผ่าน
20	0.80	ผ่าน
21	1.00	ผ่าน
22	0.80	ผ่าน
23	1.00	ผ่าน
24	0.80	ผ่าน
25	1.00	ผ่าน

26	0.80	ผ่าน
27	1.00	ผ่าน
28	0.80	ผ่าน
29	1.00	ผ่าน
30	0.80	ผ่าน
ค่าเฉลี่ย IOC	0.90	ผ่าน

จากตารางพบว่า ค่า IOC ของแบบประเมินมีค่าระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.90 แสดงว่าแบบประเมินมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.7 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตารางที่ 3.2 ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

ด้าน	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha
ความพอเพียง	10	0.758
ความรับผิดชอบ	10	0.774
อุดมการณ์คุณธรรม	10	0.786
รวมทั้งฉบับ	30	0.806

จากตารางพบว่า แบบประเมินคุณธรรมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.806 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แสดงว่าเครื่องมือมีความสม่ำเสมอภายในและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินงาน

ให้นักเรียนจำนวน 218 คนทำแบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมก่อนการดำเนินงาน SHINE Model และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

ระยะที่ 2 ดำเนินงาน

นำ SHINE Model มาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณธรรม โดยดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรม 3 ด้าน ได้แก่

- ความพอเพียง
- ความรับผิดชอบ
- อุดมการณ์คุณธรรม

กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ โครงการคุณธรรม การส่งเสริมความรับผิดชอบ การคัดแยกขยะ การประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมส่งเสริมการทำความดี

ระยะที่ 3 หลังดำเนินงาน

ให้นักเรียนทำแบบประเมินฉบับเดียวกับก่อนดำเนินงาน เพื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลง

3.9 การให้คะแนนแบบประเมิน

กำหนดคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	ปฏิบัติเป็นประจำและเป็นแบบอย่าง
4	ปฏิบัติเป็นประจำ
3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2	ปฏิบัติบางครั้ง
1	ปฏิบัติน้อย/แทบไม่ปฏิบัติ

การแปลผลค่าเฉลี่ยกำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณธรรม
4.51–5.00	ดีเยี่ยม
3.51–4.50	ดี
2.51–3.50	ปานกลาง
1.51–2.50	ควรพัฒนา
1.00–1.50	ต้องเร่งพัฒนา

3.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.10.1 ค่าความถี่ (Frequency) ใช้วิเคราะห์จำนวนผู้ตอบแบบประเมินในแต่ละกลุ่ม

3.10.2 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้รายงานสัดส่วนของข้อมูล โดยคำนวณจากจำนวนที่พบเทียบกับจำนวนทั้งหมด

3.10.3 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้วิเคราะห์ระดับคุณธรรมโดยรวมและรายด้าน

3.10.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้แสดงการกระจายของคะแนนรอบค่าเฉลี่ย

3.10.5 ค่า IOC ใช้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ

3.10.6 สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ใช้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

3.10.7 Dependent Samples t-test ใช้เปรียบเทียบคะแนนคุณธรรมของนักเรียนกลุ่มเดียวกันระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน เมื่อข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ

3.10.8 Wilcoxon Signed-Rank Test ใช้เป็นสถิติทางเลือกกรณีข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของ Dependent Samples t-test

3.11 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่าง

เพื่อเป็นต้นแบบการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลตัวอย่างจากนักเรียนจำนวน 218 คน โดยมีคะแนนประเมินคุณธรรม 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ

ตารางที่ 3.3 ผลการวิเคราะห์คะแนนคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน

ด้านคุณธรรม	ก่อน $\bar{x}$	S.D.	หลัง $\bar{x}$	S.D.	ผลต่าง
ความพอเพียง	2.97	0.485	3.50	0.481	+0.53
ความรับผิดชอบ	3.07	0.484	3.54	0.477	+0.47
อุดมการณ์คุณธรรม	3.14	0.468	3.64	0.489	+0.50
รวม	3.06	0.269	3.56	0.295	+0.50

จากตารางพบว่า หลังการดำเนินงานด้วย SHINE Model นักเรียนมีคะแนนคุณธรรมสูงขึ้นทุกด้าน โดยคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มจาก 3.06 เป็น 3.56 เพิ่มขึ้น 0.50 คะแนน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยหลังดำเนินงานสูงที่สุด คือ อุดมการณ์คุณธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.64 รองลงมา ได้แก่ ความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย 3.54 และความพอเพียง ค่าเฉลี่ย 3.50

3.12 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมในรูปแบบความถี่และร้อยละ

เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างชัดเจน จึงจัดระดับคุณธรรมเป็น 4 ระดับหลัก ได้แก่ ดีเยี่ยม ดี ปานกลาง และควรพัฒนา

ตารางที่ 3.4 ระดับคุณธรรมของนักเรียนก่อนดำเนินงาน

ระดับคุณธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	12	5.50
ดี	71	32.57
ปานกลาง	106	48.62
ควรพัฒนา	29	13.30
รวม	218	99.99*

*หมายเหตุ: ร้อยละจากการปิดเศษอาจทำให้ผลรวมต่างจาก 100 เล็กน้อย

ตารางที่ 3.5 ระดับคุณธรรมของนักเรียนหลังดำเนินงาน

ระดับคุณธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	45	20.64
ดี	131	60.09
ปานกลาง	38	17.43
ควรพัฒนา	4	1.83
รวม	218	99.99*

ตารางที่ 3.6 ระดับคุณธรรมของนักเรียน ก่อน - หลังดำเนินงาน

ระดับคุณธรรม	ก่อนดำเนินงาน	หลังดำเนินงาน
ดีเยี่ยม	12 คน (5.50%)	45 คน (20.64%)
ดี	71 คน (32.57%)	131 คน (60.09%)
ปานกลาง	106 คน (48.62%)	38 คน (17.43%)
ควรปรับปรุง	29 คน (13.30%)	4 คน (1.83%)
รวม	218 คน	218 คน
ระดับดีขึ้นไป	83 คน (38.07%)	176 คน (80.73%)

นักเรียนที่มีคุณธรรมระดับดีขึ้นไปเพิ่มจากร้อยละ 38.07 เป็นร้อยละ 80.73 เพิ่มขึ้น 42.66 จุดร้อยละ และสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ร้อยละ 80

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า หลังการดำเนินงาน จำนวนผู้เรียนในระดับ ดีและดีเยี่ยม เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จากเดิม 83 คน คิดเป็นร้อยละประมาณ 38.07 เป็น 171 คน คิดเป็นร้อยละประมาณ 80.73 ขณะเดียวกัน จำนวนผู้เรียนระดับควรพัฒนาลดลงจาก 29 คน เหลือเพียง 4 คน

3.13 ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณธรรมก่อนและหลังดำเนินงาน

ตารางที่ 3.7 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน

คุณธรรม	n	ก่อน $\bar{x}$	S.D.	หลัง $\bar{x}$	S.D.	t	p
ความพอเพียง	218	2.97	0.485	3.50	0.481	11.52	<.001
ความรับผิดชอบ	218	3.07	0.484	3.54	0.477	9.56	<.001
อุดมการณ์คุณธรรม	218	3.14	0.468	3.64	0.489	10.10	<.001
รวม	218	3.06	0.269	3.56	0.295	17.10	<.001

จากตารางพบว่า คะแนนคุณธรรมหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนการดำเนินงานในทุกด้าน และเมื่อทดสอบด้วย Dependent Samples t-test พบว่า คะแนนก่อนและหลังการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โดยคะแนนคุณธรรมรวมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.06 เป็น 3.56 และมีค่า t เท่ากับ 17.10, $p < .001$ จึงกล่าวได้ว่า ในข้อมูลตัวอย่างชุดนี้ การดำเนินงานตาม SHINE Model มีผลสัมพันธ์กับการยกระดับคะแนนคุณธรรมของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.14 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ

ก่อนการใช้ Dependent Samples t-test ผู้วิจัยตรวจสอบการกระจายของคะแนนผลต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการดำเนินงาน

จากข้อมูลตัวอย่างพบว่า คะแนนผลต่างมีการกระจายใกล้เคียงปกติ โดยผลการทดสอบ Shapiro-Wilk มีค่า $p = 0.501$ ซึ่งมากกว่า .05 จึงไม่พบหลักฐานเพียงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานว่าคะแนนผลต่างมีการกระจายใกล้เคียงปกติ

ดังนั้น จึงสามารถใช้ Dependent Samples t-test ในการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการดำเนินงานได้ หากข้อมูลจริงไม่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าว ผู้วิจัยจะเปลี่ยนไปใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test ซึ่งเป็นสถิติไม่อิงพารามิเตอร์ที่เหมาะสมกับข้อมูลแบบจับคู่

3.15 การวิเคราะห์กรณีใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test

เพื่อเตรียมรูปแบบการรายงานกรณีข้อมูลจริงไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น สามารถรายงานผลในรูปแบบดังนี้

ตารางที่ 3.8 ตัวอย่างผลการทดสอบ Wilcoxon Signed-Rank Test

ตัวแปร	n	Z	p
คะแนนคุณธรรมก่อน-หลัง	218	-15.84	<.001

จากตาราง หากข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของ Dependent Samples t-test ผลการทดสอบ Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า คะแนนคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.16 เกณฑ์ความสำเร็จของนวัตกรรม

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จของ SHINE Model ดังนี้

1. นวัตกรรม SHINE Model มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. แบบประเมินมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ
3. แบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.70
4. คะแนนคุณธรรมหลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงาน
5. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
6. นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคุณธรรมอยู่ในระดับดีขึ้นไป
7. ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมในระดับมากขึ้นไป
8. ผลการประเมินเชิงคุณภาพสะท้อนว่านวัตกรรมสามารถนำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสม และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.17 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยมีมุ่งพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนจำนวน 218 คน เครื่องมือหลักคือแบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจำนวน 30 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกันสร้างคนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model และศึกษาผลของการนำนวัตกรรมไปใช้ในการยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ **ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม**

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม SHINE Model
2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย
4. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน
5. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงาน
6. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้เรียนก่อนและหลังการดำเนินงาน
7. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระดับคุณธรรมในรูปแบบความถี่และร้อยละ
8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
9. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลการตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม SHINE Model

ผู้วิจัยนำรูปแบบนวัตกรรมการบริหาร SHINE Model ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินคุณภาพใน 5 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรม SHINE Model โดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านที่ประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความถูกต้อง	4.72	0.25	มากที่สุด
2. ความเหมาะสม	4.68	0.27	มากที่สุด
3. ความเป็นไปได้	4.60	0.31	มากที่สุด
4. ความเป็นประโยชน์	4.76	0.22	มากที่สุด
5. ความสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา	4.72	0.25	มากที่สุด
รวม	4.70	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรม SHINE Model โดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับ **มากที่สุด** มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ **4.70** และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ **0.26**

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ **ความเป็นประโยชน์** มีค่าเฉลี่ย 4.76 รองลงมา ได้แก่ ความถูกต้องและความสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.72 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ **ความเป็นไปได้** มีค่าเฉลี่ย 4.60 ซึ่งยังอยู่ในระดับมากที่สุด

แสดงให้เห็นว่า SHINE Model มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน

4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียน โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ตารางที่ 4.2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน

รายการ	จำนวนข้อ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย IOC	ผลการพิจารณา
ความพอเพียง	10	0.80	1.00	0.90	ผ่าน
ความรับผิดชอบ	10	0.80	1.00	0.90	ผ่าน
อุดมการณ์คุณธรรม	10	0.80	1.00	0.90	ผ่าน
รวม	30	0.80	1.00	0.90	ผ่าน

จากตารางที่ 4.2 พบว่า แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมทั้ง 30 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง **0.80–1.00** และมีค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ **0.90** ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 0.50 จึงถือว่าแบบประเมินมีความตรงเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ตารางที่ 4.3 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

ด้าน	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha
ความพอเพียง	10	0.758
ความรับผิดชอบ	10	0.774
อุดมการณ์คุณธรรม	10	0.786
รวมทั้งฉบับ	30	0.806

จากตารางที่ 4.3 พบว่า แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ **0.806** เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีค่าระหว่าง 0.758–0.786 จึงถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนจำนวน 218 คน

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของนักเรียนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	111	50.92
หญิง	107	49.08
รวม	218	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 218 คน เป็นเพศชาย 111 คน คิดเป็นร้อยละ 50.92 และเพศหญิง 107 คน คิดเป็นร้อยละ 49.08

4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน SHINE Model ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน

ด้านคุณธรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ความพอเพียง	2.97	0.485	ปานกลาง
ความรับผิดชอบ	3.07	0.484	ปานกลาง
อุดมการณ์คุณธรรม	3.14	0.468	ปานกลาง
รวม	3.06	0.269	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ก่อนดำเนินงาน นักเรียนมีระดับคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.269

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อุดมการณ์คุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.14 รองลงมา ได้แก่ ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.07 และความพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 2.97 ตามลำดับ

4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงาน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงาน

ด้านคุณธรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ความพอเพียง	3.50	0.481	ปานกลาง
ความรับผิดชอบ	3.54	0.477	ดี
อุดมการณ์คุณธรรม	3.64	0.489	ดี
รวม	3.56	0.295	ดี

จากตารางที่ 4.6 พบว่า หลังการดำเนินงานตาม SHINE Model นักเรียนมีระดับคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ ดี มีค่าเฉลี่ย 3.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.295

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อุดมการณ์คุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.64 รองลงมา ได้แก่ ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.54 และความพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 3.50
ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหลังการดำเนินงาน นักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรมสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน

4.6 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน

ผู้วิจัยนำคะแนนคุณธรรมของนักเรียนก่อนและหลังการดำเนินงานมาเปรียบเทียบ โดยใช้
Dependent Samples t-test

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน

ด้านคุณธรรม	n	ก่อน $\bar{x}$	S.D.	หลัง $\bar{x}$	S.D.	ผลต่าง	t	p
ความพอเพียง	218	2.97	0.485	3.50	0.481	0.53	11.52	<.001
ความรับผิดชอบ	218	3.07	0.484	3.54	0.477	0.47	9.56	<.001
อุดมการณ์คุณธรรม	218	3.14	0.468	3.64	0.489	0.50	10.10	<.001
รวม	218	3.06	0.269	3.56	0.295	0.50	17.10	<.001

จากตารางที่ 4.7 พบว่า คะแนนคุณธรรมของนักเรียนหลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานในทุกด้าน
เมื่อพิจารณาคะแนนรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนดำเนินงานเท่ากับ 3.06 และหลังดำเนินงานเท่ากับ 3.56
โดยเพิ่มขึ้น 0.50 คะแนน ผลการทดสอบ Dependent Samples t-test พบว่า ค่า t เท่ากับ 17.10 และมี
ค่า p < .001 แสดงว่าคะแนนคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .001

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

- ความพอเพียงเพิ่มขึ้น 0.53 คะแนน
- ความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น 0.47 คะแนน
- อุดมการณ์คุณธรรมเพิ่มขึ้น 0.50 คะแนน

จึงสรุปได้ว่า ภายหลังการใช้ SHINE Model นักเรียนมีระดับคุณธรรมสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน

4.7 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมในรูปแบบความถี่และร้อยละ

เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในแต่ละระดับ ผู้วิจัยจำแนกนักเรียนตามระดับคุณธรรม

ตารางที่ 4.8 ระดับคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน

ระดับคุณธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	12	5.50
ดี	71	32.57
ปานกลาง	106	48.62
ควรพัฒนา	29	13.30
รวม	218	99.99*

*หมายเหตุ: ผลรวมร้อยละคลาดเคลื่อนจาก 100.00 เนื่องจากการปัดเศษ

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ก่อนดำเนินงาน นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 48.62 รองลงมา ได้แก่ ระดับดี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 32.57 ระดับควรพัฒนา จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และระดับดีเยี่ยม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 นักเรียนที่อยู่ในระดับ ดี ขึ้นไป มีจำนวน 83 คน คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 38.07

ตารางที่ 4.9 ระดับคุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงาน

ระดับคุณธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	45	20.64
ดี	131	60.09
ปานกลาง	38	17.43
ควรพัฒนา	4	1.83
รวม	218	99.99*

จากตารางที่ 4.10 พบว่า หลังดำเนินงาน นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 58.72 รองลงมา ได้แก่ ระดับดีเยี่ยม จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 20.64 ระดับปานกลาง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 17.43 และระดับควรพัฒนา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 นักเรียนที่อยู่ในระดับ ดีขึ้นไป มีจำนวน 358 คน คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 80.73 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนดำเนินงาน พบว่าจำนวนนักเรียนระดับดีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจาก 83 คน เป็น 176 คน หรือเพิ่มขึ้น 93 คน

4.8 ผลการเปลี่ยนแปลงระดับคุณธรรมของผู้เรียน

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบระดับคุณธรรมก่อนและหลังดำเนินงาน

ระดับคุณธรรม	ก่อน จำนวน	ก่อน ร้อยละ	หลัง จำนวน	หลัง ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง
ดีเยี่ยม	12	5.50	45	20.64	+33 คน
ดี	71	32.57	131	60.09	+60 คน
ปานกลาง	106	48.62	38	17.43	-68 คน
ควรพัฒนา	29	13.30	4	1.83	-25 คน
รวม	218	99.99	218	99.99	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า หลังการดำเนินงานตาม SHINE Model นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยนักเรียนระดับดีเยี่ยมเพิ่มขึ้นจาก 12 คน เป็น 45 คน และระดับดีเพิ่มขึ้นจาก 71 คน เป็น 131 คน ขณะที่นักเรียนระดับปานกลางลดลงจาก 106 คน เหลือ 38 คน และระดับควรพัฒนา ลดลงจาก 29 คน เหลือ 4 คน

เมื่อพิจารณากลุ่มนักเรียนที่มีคุณธรรม ระดับดีขึ้นไป พบว่าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.07 เป็นร้อยละ 80.73 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 42.66

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้นหลังการดำเนินงาน

4.9 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณธรรมรายด้าน

ตารางที่ 4.11 การเปลี่ยนแปลงคะแนนคุณธรรมรายด้าน

ด้านคุณธรรม	ก่อน $\bar{x}$	หลัง $\bar{x}$	เพิ่มขึ้น	ร้อยละการเพิ่มขึ้น*
ความพอเพียง	2.97	3.50	0.53	17.85
ความรับผิดชอบ	3.07	3.54	0.47	15.31
อุดมการณ์คุณธรรม	3.14	3.64	0.50	15.92

รวม	3.06	3.56	0.50	16.34
-----	------	------	------	-------

*คำนวณจาก (คะแนนหลัง – คะแนนก่อน) ÷ คะแนนก่อน × 100

จากตารางที่ 4.11 พบว่า คุณธรรมทุกด้านมีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการดำเนินงาน โดยด้านที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุด คือ **ความพอเพียง** เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.85 รองลงมา ได้แก่ **อุดมการณ์คุณธรรม** เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.92 และ**ความรับผิดชอบ** เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.31 โดยรวมคะแนนคุณธรรมเพิ่มขึ้นจาก 3.06 เป็น 3.56 หรือคิดเป็นการเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 16.34

4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และหลักฐานการดำเนินกิจกรรมคุณธรรม แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากขึ้น

นักเรียนมีความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมากขึ้น เช่น การทำเวรประจำวัน การส่งงานตามกำหนด การจัดเก็บอุปกรณ์ และการดูแลพื้นที่ส่วนรวม

2. นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

นักเรียนมีพฤติกรรมการประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมมากขึ้น เช่น ปิดไฟ ปิดพัดลม ปิดน้ำหลังใช้งาน ใช้กระดาษอย่างคุ้มค่า และดูแลสิ่งของส่วนรวม

3. นักเรียนมีจิตอาสาและช่วยเหลือผู้อื่น

นักเรียนมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อน ครู และโรงเรียน รวมถึงเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์มากขึ้น

4. เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ครูและนักเรียนมีการวางแผนกิจกรรมร่วมกัน แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบงาน และติดตามผล ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องมากขึ้น

5. เกิดวัฒนธรรมการทำความดีในโรงเรียน

การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทำให้การทำความดีไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมที่กำหนด แต่เริ่มกลายเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน

4.11 ผลการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบ SHINE Model

จากการดำเนินงานสามารถสรุปผลตามองค์ประกอบของ SHINE Model ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ผลการดำเนินงานตามองค์ประกอบ SHINE Model

องค์ประกอบ	แนวทางดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น
S – Shared Moral Vision	ร่วมกำหนดเป้าหมายคุณธรรม	มีเป้าหมายคุณธรรมร่วมกัน

H – Heart of Participation	เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น
I – Individual Growth	พัฒนาคุณธรรมรายบุคคล	นักเรียนตระหนักและปรับพฤติกรรม
N – Networked Teamwork	ทำงานร่วมกันเป็นทีม	เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือกัน
E – Ethical Excellence & Evaluation	ติดตาม ประเมิน และสะท้อนผล	มีข้อมูลสำหรับปรับปรุงพฤติกรรม
ผลรวม	SHINE Model	คุณธรรมของผู้เรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น

จากตารางที่ 4.12 พบว่า SHINE Model สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการคุณธรรมของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการสร้างเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วม การพัฒนารายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการติดตามประเมินผล

4.12 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

1. ด้านคุณภาพของนวัตกรรม

ผลการประเมิน SHINE Model โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ **มากที่สุด** มีค่าเฉลี่ย 4.70 และ S.D. 0.26 แสดงว่านวัตกรรมมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

2. ด้านคุณภาพของเครื่องมือ

แบบประเมินคุณธรรมมีค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 ค่าเฉลี่ย 0.90 และมีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ทั้งฉบับเท่ากับ 0.806 แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพเพียงพอสำหรับการนำไปใช้

3. ด้านระดับคุณธรรมก่อนดำเนินงาน

ก่อนดำเนินงาน นักเรียนมีคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ **ปานกลาง** ค่าเฉลี่ย 3.06 และ S.D. 0.269

4. ด้านระดับคุณธรรมหลังดำเนินงาน

หลังดำเนินงาน นักเรียนมีคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ **ดี** ค่าเฉลี่ย 3.56 และ S.D. 0.295

5. ด้านการเปรียบเทียบก่อนและหลัง

คะแนนคุณธรรมหลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงาน โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.06 เป็น 3.56 หรือเพิ่มขึ้น 0.50 คะแนน และผลการทดสอบพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

6. ด้านระดับคุณธรรม

นักเรียนที่มีคุณธรรมระดับดีขึ้นไปเพิ่มจาก **83 คน คิดเป็นร้อยละ 38.07** ก่อนดำเนินงาน เป็น **171 คน คิดเป็นร้อยละ 80.73** หลังดำเนินงาน

7. ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม

ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนว่านักเรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมแสดงให้เห็นว่า SHINE Model สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ โดยมีการพัฒนาทั้งในด้านคะแนนคุณธรรม ระดับคุณธรรม และพฤติกรรมที่สังเกตได้ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : ‘เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม’ เพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการคุณธรรมของสถานศึกษา และศึกษาผลการใช้ SHINE Model ในการยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน จำนวน 218 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมการบริหาร แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรม และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า IOC ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และการทดสอบ Dependent Samples t-test

นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อค้นพบจากการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการพัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model

ผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมการบริหาร SHINE Model : “เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม” โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

- S – Shared Moral Vision การร่วมสร้างวิสัยทัศน์คุณธรรม
- H – Heart of Participation หัวใจแห่งการมีส่วนร่วม
- I – Individual Growth การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- N – Networked Teamwork เครือข่ายและการทำงานเป็นทีม
- E – Ethical Excellence & Evaluation ความเป็นเลิศด้านคุณธรรมและการประเมินผล

SHINE Model มุ่งให้การพัฒนาคุณธรรมเกิดจากการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ PDCA เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบ

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า SHINE Model มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.76 รองลงมา ได้แก่ ความถูกต้องและความสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.72 ความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.68 และ ความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.60 ตามลำดับ

5.1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียน จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ค่า IOC อยู่ระหว่าง **0.80–1.00** โดยมีค่าเฉลี่ยรวม **0.90** ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่น พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ **0.806** โดยด้านความพอเพียงเท่ากับ 0.758 ด้านความรับผิดชอบเท่ากับ 0.774 และด้านอุดมการณ์คุณธรรมเท่ากับ 0.786

จึงสรุปได้ว่า แบบประเมินมีคุณภาพและมีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1.3 ผลการประเมินคุณธรรมของผู้เรียนก่อนดำเนินงาน

ก่อนดำเนินงานตาม SHINE Model นักเรียนจำนวน 218 คน มีระดับคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ **ปานกลาง** มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ **3.06** และ S.D. เท่ากับ 0.269 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านคุณธรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ความพอเพียง	2.97	0.485	ปานกลาง
ความรับผิดชอบ	3.07	0.484	ปานกลาง
อุดมการณ์คุณธรรม	3.14	0.468	ปานกลาง
รวม	3.06	0.269	ปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อุดมการณ์คุณธรรม รองลงมา คือ ความรับผิดชอบ และความพอเพียง ตามลำดับ

5.1.4 ผลการประเมินคุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงาน

หลังการดำเนินงานตาม SHINE Model นักเรียนมีระดับคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ **ดี** มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ **3.56** และ S.D. เท่ากับ 0.295

ด้านคุณธรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ความพอเพียง	3.50	0.481	ปานกลาง
ความรับผิดชอบ	3.54	0.477	ดี
อุดมการณ์คุณธรรม	3.64	0.489	ดี

ด้านคุณธรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
รวม	3.56	0.295	ดี

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ **อุดมการณ์คุณธรรม** ค่าเฉลี่ย 3.64 รองลงมา คือ ความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย 3.54 และความพอเพียง ค่าเฉลี่ย 3.50

5.1.5 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมก่อนและหลังการดำเนินงาน

ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณธรรมของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้ SHINE Model พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานทุกด้าน

ด้าน	ก่อน $\bar{x}$	หลัง $\bar{x}$	ผลต่าง
ความพอเพียง	2.97	3.50	+0.53
ความรับผิดชอบ	3.07	3.54	+0.47
อุดมการณ์คุณธรรม	3.14	3.64	+0.50
รวม	3.06	3.56	+0.50

ผลการทดสอบ Dependent Samples t-test พบว่า คะแนนคุณธรรมโดยรวมก่อนและหลังการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่า $t = 17.10$, $p < .001$

จึงสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีคะแนนคุณธรรมหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.6 ผลการเปลี่ยนแปลงระดับคุณธรรมของผู้เรียน

ก่อนดำเนินงาน นักเรียนที่มีคุณธรรมระดับดีขึ้นไป มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 38.07

หลังดำเนินงาน นักเรียนที่มีคุณธรรมระดับดีขึ้นไปเพิ่มเป็น 171 คน คิดเป็นร้อยละ 80.73

จำนวนนักเรียนระดับดีขึ้นไปเพิ่มขึ้น 88 คน หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 40.37 จุดร้อยละ

ขณะเดียวกัน นักเรียนระดับควรพัฒนาลดลงจาก 29 คน เหลือ 4 คน

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับคุณธรรมในทิศทางที่ดีขึ้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 SHINE Model มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิจัยพบว่า SHINE Model มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.70 ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนานวัตกรรมได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา นำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของนวัตกรรม ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงก่อนนำไปใช้

องค์ประกอบของ SHINE Model ยังมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนารายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการประเมินผล ทำให้การพัฒนาคุณธรรมไม่ได้ดำเนินการในลักษณะกิจกรรมเฉพาะครั้ง แต่เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่ต่อเนื่อง จุดเด่นของ SHINE Model คือ การเปลี่ยนจากแนวคิด “จัดกิจกรรมคุณธรรม” ไปสู่ “การบริหารเพื่อสร้างพฤติกรรมคุณธรรม” โดยเน้นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและประเมินได้จริง

5.2.2 คุณธรรมของผู้เรียนหลังดำเนินงานสูงขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนคุณธรรมโดยรวมเพิ่มขึ้นจาก 3.06 เป็น 3.56 หรือเพิ่มขึ้น 0.50 คะแนน และผลการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สาเหตุสำคัญอาจเกิดจาก SHINE Model เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การปฏิบัติกิจกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสะท้อนผลการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับกิจกรรม แต่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างพฤติกรรมคุณธรรมของตนเอง

กระบวนการดังกล่าวช่วยให้คุณธรรมถูกนำไปเชื่อมโยงกับกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับผิดชอบเวร การดูแลห้องเรียน การประหยัดทรัพยากร การคัดแยกขยะ การช่วยเหลือผู้อื่น และการทำกิจกรรมจิตอาสา จึงมีโอกาสทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.2.3 ความพอเพียงมีการพัฒนาสูงที่สุดในเชิงการเพิ่มคะแนน

ด้านความพอเพียงมีคะแนนเพิ่มจาก 2.97 เป็น 3.50 หรือเพิ่มขึ้น 0.53 คะแนน คิดเป็นการเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 17.85 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคุณธรรมอีก 2 ด้าน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันและเห็นผลได้โดยตรง เช่น การประหยัดน้ำและไฟ การใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า การดูแลสิ่งของ การคัดแยกขยะ และการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม

เมื่อพฤติกรรมดังกล่าวได้รับการติดตามและสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง จึงมีโอกาสพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่คงทนมากขึ้น

5.2.4 อุดมการณ์คุณธรรมมีระดับหลังดำเนินงานสูงที่สุด

หลังดำเนินงาน อุดมการณ์คุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 3.64 ผลดังกล่าวอาจสะท้อนว่า กิจกรรมการทำความดี จิตอาสา การช่วยเหลือเพื่อน การแบ่งปัน และการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมทางคุณธรรมโดยตรง

นอกจากนี้ การที่ครูใช้การชื่นชม การสะท้อนผล และการเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมผ่านการสังเกตและการลงมือปฏิบัติจริง

5.2.5 การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญของ SHINE Model

องค์ประกอบ H – Heart of Participation เป็นหัวใจสำคัญของนวัตกรรม เพราะการพัฒนาคุณธรรมจะเกิดผลได้อย่างยั่งยืนเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักว่า คุณธรรมไม่ได้เป็นเรื่องของครูหรือผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของตนเองในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น SHINE Model จึงให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่ให้ผู้เรียนได้คิด วางแผน ลงมือทำ รับผิดชอบ และประเมินตนเอง

5.2.6 การประเมินและสะท้อนผลช่วยให้เกิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบ E – Ethical Excellence & Evaluation ทำหน้าที่เป็นกลไกในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลจากการประเมิน การสังเกต และหลักฐานการปฏิบัติ การมีข้อมูลก่อนและหลังดำเนินงานทำให้สถานศึกษาสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาต่อไป

จึงกล่าวได้ว่า การประเมินไม่ได้มีหน้าที่เพียงตัดสินผลสำเร็จ แต่ทำหน้าที่เป็น “ข้อมูลเพื่อการพัฒนา” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน

5.3 ข้อค้นพบจากการวิจัย

จากการดำเนินงานสามารถสังเคราะห์ข้อค้นพบสำคัญได้ 5 ประการ

1. คุณธรรมเกิดจากการบริหารอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพควรเชื่อมโยงกับระบบบริหารของสถานศึกษา ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมหรือโครงการใดโครงการหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความเป็นเจ้าของ

เมื่อครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ร่วมกัน

3. พฤติกรรมเล็ก ๆ สามารถนำไปสู่คุณธรรมที่ยั่งยืน

การส่งเสริมพฤติกรรมง่าย ๆ เช่น การจัดรองเท้า การรักษาความสะอาด การประหยัดไฟ การส่งงานตรงเวลา และการช่วยเหลือผู้อื่น สามารถพัฒนาเป็นนิสัยและค่านิยมได้หากดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

4. การติดตามผลทำให้การพัฒนามีทิศทาง

การใช้ข้อมูลจากการประเมินทำให้สามารถระบุจุดที่ต้องพัฒนาและวางแผนช่วยเหลือผู้เรียนได้ตรงกับความต้องการ

5. SHINE Model สามารถสร้างวัฒนธรรมคุณธรรม

เมื่อการทำความดีได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและเกิดขึ้นในกิจวัตรประจำวัน คุณธรรมจะค่อย ๆ เปลี่ยนจาก “กิจกรรม” ไปสู่ “วัฒนธรรมของโรงเรียน”

5.4 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ควรนำ SHINE Model มาใช้เป็นกรอบในการวางแผนงานด้านคุณธรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ควรกำหนดเป้าหมายคุณธรรมที่ชัดเจนและสามารถวัดพฤติกรรมได้
3. ควรใช้ข้อมูลการประเมินรายบุคคลเพื่อวางแผนส่งเสริมและช่วยเหลือนักเรียน

4. ควรสร้างระบบติดตามพฤติกรรมคุณธรรมที่ไม่เพิ่มภาระงานครูมากเกินไป
5. ควรนำผลการประเมินเข้าสู่กระบวนการประชุมและวางแผนพัฒนาสถานศึกษา

5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1. ควรบูรณาการคุณธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมประจำวัน
2. ควรใช้การเสริมแรงเชิงบวกและการชื่นชมพฤติกรรมที่เหมาะสม
3. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดและออกแบบกิจกรรมคุณธรรมด้วยตนเอง
4. ควรบันทึกพฤติกรรมที่สะท้อนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง
5. ควรใช้การสะท้อนผลเพื่อให้นักเรียนเห็นพัฒนาการของตนเอง

5.4.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนานักเรียน

ควรเน้นการเปลี่ยนแปลงจาก “รู้คุณธรรม” → “ปฏิบัติคุณธรรม” → “ทำจนเป็นนิสัย” → “เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น”

โดยเฉพาะคุณธรรม 3 ด้านที่กำหนด ได้แก่

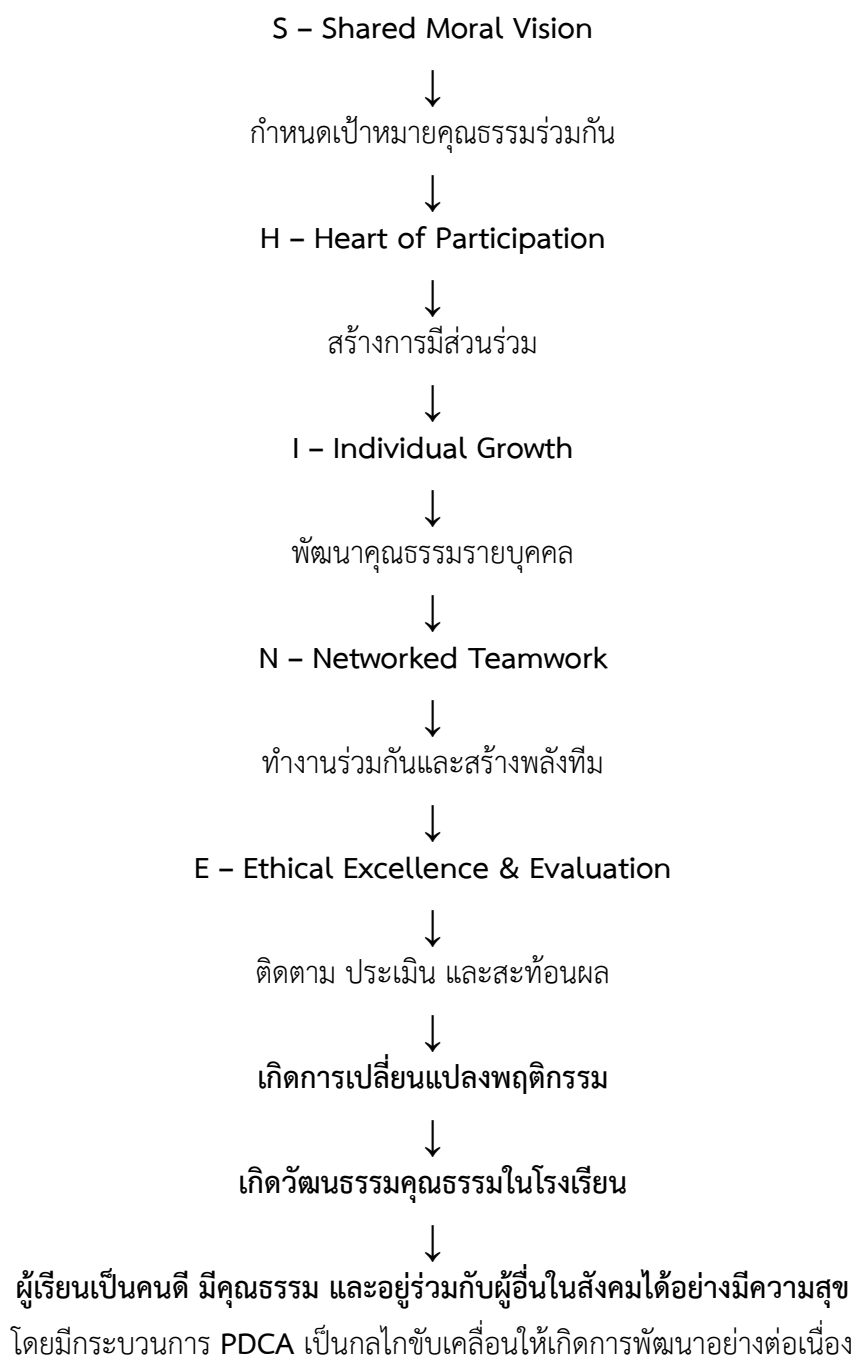
- พอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและรู้จักประมาณตน
- รับผิดชอบ ทำหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จและตรงต่อเวลา
- อุดมการณ์คุณธรรม ทำความดี มีจิตอาสา และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของ SHINE Model ในระยะยาว เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนสามารถคงอยู่หลังสิ้นสุดโครงการหรือไม่
2. ควรศึกษาผลของ SHINE Model โดยใช้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลของนวัตกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ควรขยายการศึกษาไปยังโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความสามารถในการนำ SHINE Model ไปใช้ในบริบทอื่น
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของนักเรียนกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณธรรม
5. ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณธรรมแบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถติดตามพฤติกรรมรายบุคคลและนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว
6. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของวัฒนธรรมคุณธรรมภายหลังการใช้ SHINE Model

5.6 บทสรุปเชิงโมเดลของการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์กลไกการทำงานของ SHINE Model ได้ดังนี้

5.7 สรุปภาพรวมของผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการคุณธรรมโดยใช้ SHINE Model : “เปล่งประกายความดี ร่วมกัน สร้างคนดีสู่สังคม” สามารถนำมาใช้เป็นกรอบการบริหารเพื่อยกระดับคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

ผลจากข้อมูลตัวอย่างพบว่า คะแนนคุณธรรมโดยรวมเพิ่มขึ้นจาก 3.06 เป็น 3.56 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ขณะที่นักเรียนระดับดีขึ้นไปเพิ่มจากร้อยละ 38.07 เป็นร้อยละ 80.73

สาระสำคัญของ SHINE Model จึงไม่ได้อยู่เพียงการเพิ่มจำนวนกิจกรรมคุณธรรม แต่เป็นการสร้าง “ระบบการบริหารคุณธรรม” ที่เชื่อมโยงวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วม การพัฒนารายบุคคล การทำงานเป็นทีม และการประเมินผลเข้าด้วยกัน

เมื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คุณธรรมจึงมีโอกาสเปลี่ยนจาก “สิ่งที่โรงเรียนจัดให้” ไปสู่ “สิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเป็นประจำ” และพัฒนาไปสู่ “วัฒนธรรมคุณธรรมของโรงเรียน” ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568–2569. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2569). นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569–2570. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566–2580) ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ภาษาอังกฤษ

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: The nature and validity of moral stages*. San Francisco, CA: Harper & Row.

ภาคผนวก

นางสาวชนันรัตน์ นันตาดี
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนเสริมชาววิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ผลลัพธ์

SHINE Model

เส้นทางการสร้างคนดี...เริ่มที่เรา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน
ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา

การพัฒนาคุณธรรมรายบุคคล

ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

จากความรู้ สู่การปฏิบัติจริง
ในชีวิตประจำวัน

การทำงานเป็นทีม

ร่วมมือ ร่วมใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล
เพื่อเป้าหมายเดียวกัน

วัฒนธรรมคุณธรรมของโรงเรียน

สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี
ปลูกฝังคุณธรรมอย่างยั่งยืน

นักเรียนเป็นคนดี มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

สร้างอนาคตที่ดีต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

“สร้างคนดีสู่สังคม”

นางสาวชนันรัตน์ นันดาดี

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนเสริมขวาวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

